

КУЗЬМІН В.В.

кандидат соціологічних наук, доцент,

доцент кафедри «Психологія»

Національний університет «Запорізька політехніка»

м. Запоріжжя, Україна

**СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ВРАЗЛИВИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ В
УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ**

Сучасні виклики, спричинені повномасштабною війною в Україні, суттєво вплинули на стан соціальної сфери та механізми підтримки

вразливих категорій населення. Мільйони людей втратили домівки, роботу та соціальні зв'язки. У цих умовах соціальна адаптація специфічних груп населення стає одним із ключових завдань соціальної політики та практики. До таких груп належать внутрішньо переміщені особи (ВПО), діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, жінки, які постраждали від домашнього насильства, студенти-сироти, а також соціальні працівники, від компетентності яких залежить якість допомоги.

Метою даної роботи є аналіз особливостей соціальної адаптації зазначених груп населення, визначення основних проблем та окреслення перспектив удосконалення соціальної політики у воєнних та післявоєнних умовах.

Однією з найбільш чисельних категорій у сучасних умовах є внутрішньо переміщені особи. Вони стикаються з низкою викликів: втрата житла, неможливість знайти роботу за фахом, відсутність звичних соціальних контактів, психологічна травматизація. Успішна соціальна адаптація ВПО можлива лише за умов комплексної підтримки, яка включає надання тимчасового житла, допомогу в працевлаштуванні, доступ до освіти та психологічної реабілітації [3].

Окрему проблему становить підтримка жінок, які постраждали від домашнього насильства, кількість яких зросла під час воєнного стану. Діяльність спеціалізованих притулків є ключовим чинником їхньої безпеки та соціальної реінтеграції. Автори [1] підкреслюють, що попри обмежені фінансові ресурси та кадровий дефіцит, притулки здатні забезпечити базові потреби жінок та надати підтримку у відновленні соціальних ролей.

Важливою групою є також діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, які потребують особливого захисту та умов для соціальної інтеграції. У роботі [7] акцентується на правових засадах соціальної роботи з цією категорією дітей. Згідно Студентам-сиротам, що навчаються у закладах вищої освіти, важливо створювати сприятливе освітнє середовище, яке сприятиме формуванню навичок самостійності та соціальної компетентності [2].

У сучасних умовах проблема зайнятості набуває особливого значення. Автори [4] наголошують на необхідності впровадження інноваційних технологій у сфері надання соціальних послуг для безробітних та вразливих груп. Ці технології спрямовані на активізацію населення, створення нових робочих місць та розвиток професійної мобільності.

Не менш важливим завданням є професійна підготовка соціальних працівників, адже саме вони забезпечують підтримку вразливих категорій. Дослідження М. Кузьміної [6] свідчать, що формування професійної

компетентності має ґрунтуватися на інтеграції зарубіжного та національного досвіду, а також на розвитку практичних навичок. У цьому контексті вагому роль відіграє соціальне партнерство як механізм взаємодії закладів освіти, роботодавців та органів влади [5].

Таким чином, питання соціальної адаптації вразливих груп населення охоплює широкий спектр напрямів: від правового забезпечення і функціонування соціальних інституцій до розвитку інноваційних технологій та підвищення професійної компетентності спеціалістів.

Соціальна адаптація специфічних груп населення в умовах війни та післявоєнної відбудови є надзвичайно складним і багатограним процесом. Аналіз літератури дозволяє зробити такі висновки:

- внутрішньо переміщені особи потребують комплексної підтримки, яка охоплює соціальні, економічні та психологічні аспекти [3];
- жінки, які постраждали від домашнього насильства, знаходять захист та можливість реінтеграції завдяки роботі спеціалізованих притулків [1];
- діти-сироти потребують не лише правового захисту, а й створення сприятливих умов для навчання та соціалізації [2; 7];
- інноваційні технології у сфері зайнятості дозволяють ефективніше інтегрувати вразливі групи у суспільство [4];
- підготовка соціальних працівників повинна ґрунтуватися на принципах соціального партнерства та міжнародного досвіду [5; 6].

Важливою передумовою успішної адаптації вразливих груп є міжсекторальна взаємодія держави, громадських організацій та освітніх інституцій, що дозволить створити стійку систему соціальної підтримки в умовах війни та відбудови України.

Список використаних джерел

1. Балухтіна О. М., Кузьмін В. В., Кузьміна М. О. Діяльність притулків для жінок, які постраждали від домашнього насильства в Україні: проблеми та перспективи. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія : Соціальна робота.* 2022. № 1. С. 13-18. DOI: <https://doi.org/10.17721/2616-7786.2022/8-1/2>.
2. Кузьмін В.В. Моделювання соціалізації студентів-сиріт у ВНЗ. *Соціальні технології : актуальні проблеми теорії та практики : зб. наук. пр.* / [редкол.: Д.М. Ядранський (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : КПУ, 2011. Вип. 51. С. 181-189. URL: <http://soctech-journal.kpu.zp.ua/archive/2011/51/24.pdf>.
3. Кузьмін В.В., Кузьміна М.О., Стрижак Г.В. Соціальна адаптація вимушено-переміщених осіб, які постраждали внаслідок військового стану // ISSN 2707-0409. *Науковий журнал «Психологія та соціальна робота»*, 2024. Вип. 1 (59), С. 150-195. URL: <https://doi.org/10.32782/2707-0409.2024.1.16>.
4. Кузьмін, В., Тургенева, А., Демченко, І. Технології покращення надання соціальних послуг в Україні в сфері зайнятості. *Social Work and Education*. Т. : Vector, 2020. Vol. 7, No. 4. pp. 418-435. URL: <http://journals.uran.ua/swe/article/view/2520-6230.20.4.2>.

VI ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«Суспільство і особистість у сучасному комунікаційному дискурсі»

5. Кузьміна М. О., Масюк О. П., Кузьмін В. В., Мещан І. В. Соціальне партнерство як інструмент підготовки соціального працівника у закладі вищої освіти. *Науковий журнал Хортицької національної академії. Серія : Педагогіка. Соціальна робота.* 2021. Вип. 2 (5). С. 168-176. DOI: <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2021-5-18>.
6. Кузьміна М. Проблеми формування професійної компетентності соціальних працівників : зарубіжний та вітчизняний досвід. *Вєчливiсть. Humanitas.* 2022. № 1. С. 50-60. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.1.8>.
7. Стадник А., Кузьмін В., Кузьміна М., Мещан І. Правові засади соціальної роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування в Україні. *Вєчливiсть. Humanitas.* 2024. № 2. С. 51-58. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2024.2.8>.